

ERJADA PROGONATI, DÖRT VEKTÖRLÜ RUS DIŞ POLİTİKASI (2000-2020), BARIŞ KİTABEVİ, ANKARA 2021, 368 S.*

*Erjada Progonati, Russian Foreign Policy with Four Vectors (2000-2020),
Barış Publishing, Ankara 2021, 368 pgs.*

Elif TEKTAŞ**

Yeni Dünya Düzeni'nin oluşmasında kilit role sahip aktörlerden biri olan Rusya'nın dış politikasının tarihsel oluşumunun kapsamlı bir analizi, mevcut küresel jeopolitiğinin ve stratejik yönelimlerin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu anlamda Dr. Erjada Progonati tarafından kaleme alınan "Dört Vektörlü Rus Dış Politikası (2000-2020)" başlıklı eser, tarih boyunca kendinden söz ettiren ve Avrasya'nın en önemli güçlerinden olan Rusya'nın dış politikası hakkında objektif bir analiz sunmaktadır.

Progonati, kronolojik çerçeve içerisinde 2000-2020 yılları arasında Rusya'nın dış politika faaliyetlerini analiz etmekte ve geçirdiği değişimi açıklamaktadır. İki hususa odaklanan eser, Rus dış politikası hakkında farklı araştırmacıların görüşlerine ek olarak Batılı yaklaşımları da değerlendirmektedir.

Söz konusu eser, küreselleşme tartışmaları, modern dünya siyaseti ve uluslararası ilişkilerin beklentileri karşısında Rus dış politikasına

---

* **Geliş Tarihi:** 13.12.2021

Kabul Tarihi: 15.12.2021

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Ortadoğu ve Afrika Çalışmaları Bilim Dalı, e-posta: eliftektas4@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8974-2849.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır. Rusya'nın yeni dünya düzenindeki yerinin ve rolünün değerlendirilmesinin yanı sıra kapsadığı dönemlerin teorik çerçevede analizini de sunan kitap, dünya siyasetinde Rusya'nın ağırlığının anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

"2000-2020 Yılları Arasında Rusya Federasyonu'nun Dış Politikasının Teorik Analizi" başlıklı ilk bölümünde 2000-2020 yılları arasında Rus dış politikasının teorik analizini sunan eser, bu kapsamda ilk olarak Soğuk savaş döneminden sonra oluşan dünya sisteminin özelliklerini açıklamaktadır. Progonati'ye göre, 1980'li yılların sonunda Soğuk Savaş'ı bitiren ve yeni sistemi başlatan gelişme, Mihail Gorbaçov'un glastnost (açıklık) ve perestroyka (yeniden yapılanma) politikalarıdır.

Nitekim Sovyetler Birliği'nin dağılmasına neden olan bu reformlar sebebiyle Batı Bloku'nun bir zafer kazandığı düşünülmüştür. Küreselleşmenin eşlik ettiği bu uluslararası dönüşümle birlikte Batı'nın siyasi ve kültürel değerlerine karşı çıkan gelişmekte olan ülkelerde suç ve terör faaliyetleri artmış ve güvenlik sorunları oluşmaya başlamıştır.

Değişen konjonktürde Rus dış politikasını evrimini inceleyen eser, Rusya'nın uluslararası arenada hala Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) karşı bir süper güç olup olmadığının muğlaklığını belirterek Rusya'nın hala belirli bölgelerde önemli bir güç olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum ise Sovyetler Birliği'nin çöküşünden itibaren Rus dış politikasındaki spesifik olayların irdelenmesiyle özetlenmektedir.

Bu kapsamda yazar; 1990'lar, 2000'ler ve 2010'lar olmak üzere üç ayrı dönemde Rus politikalarının değişimini analiz etmiştir. "Yakın Çevre Doktrini" ile birlikte mevcut uluslararası koşullarda Moskova'nın Post-Sovyet alanda istikrarı sürdürmek zorunda olduğu kabul edilmiştir.

Uluslararası sistemin değişiminin ardından Rus dış politikasında belirleyici olan faktörleri inceleyen eser, bu nedenle Rus dış politikasının araştırılmasına yönelik derin ve geniş bir analiz sunmaktadır. Bu

ERJADA PROGONATİ, DÖRT VEKTÖRLÜ RUS DIŞ POLİTİKASI (2000-2020), BARIŞ KİTABEVİ, ANKARA 2021, 368 S.

kapsamda ilk olarak Rus dış politikasında kimlik kavramı incelenmiş, Rus kimliğinin oluşumundaki tarihsel olaylar ve felsefi uyanış hakkında bilgi verilmiştir. Ardından Rus dış politikasını belirleyen belgelerin (kavramlar, doktrinler, stratejiler, temeller, programlar, düzenlemeler vb.) üzerinde durulmuştur. Yazar, bu anlamda doküman incelemesi yöntemini kullanmış ve somut belgeler üzerinden Rus dış politikasını incelemiştir. Bu doğrultuda Rusya'nın dış politikasının sorun alanlarına ve bölgesel önceliklere göre şekillendiği okuyucuya aktarılmıştır.

Rus dış politikasının güçlü yönlerine ışık tutmayı amaçlayan yazar, Rusya'nın jeopolitik yapısı, doğal kaynakları, tarihsel rolü ve nüfusu gibi hususları alt başlıklar halinde incelemiştir. Eserin, güçlü yönler dışında Rus dış politikası zayıflatan ve sınırlandıran unsurlara değinmiyor oluşu ise eksik kaldığı nokta olarak ifade edilebilir. Zira, Rus dış politikasını etkileyen iç faktörlerin açıklanıyor olmasına rağmen dış politikanın şekillenmesinde dış unsurlara yeterince yer verilmemiştir.

Kitabın ikinci bölümünde Rus dış politikasının önceliklerini belirleyen Rus jeopolitiğindeki temel yaklaşımlar incelenmiştir. Yazar, "1990 Öncesi Rus Dış Politikası" başlığı altında güncel politikaların tarihi arka planını açıklayarak daha sonra "Avrasyacılık" politikasına odaklanmıştır.

Bu bölümün ana odak noktasının Avrasya jeopolitiği ve Rusya'nın Avrasyacı düşüncesinin temelleri olduğu söylenebilir. Klasik Avrasyacıların yanı sıra Atlantikçilerin Rus dış politikasına olan etkisinin incelenmesi ise karşılaştırmalı bir analizle sunulmuş ve böylece önemli bir noktaya değinilmiştir. Atlantikçi akımın başarısızlığından sonra ortaya çıkan Yeni Avrasyacılık, Rusya'yı ne Batı ne de Doğu'ya ait görmektedir. Zira Rusya, bu iki yönden bağımsız üçüncü bir yöndür. Kitapta yeni Avrasyacılığın dinamikleri ve eski Avrasyacılıktan ayrıldığı noktalar da detaylı bir şekilde incelenmiştir.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Eser daha sonra Rus jeopolitiğinde Atlantikçilik ve Avrasyacılığın dışında öne çıkan Büyük Limitrof yaklaşımından bahsetmiştir. Bu yaklaşıma göre Rusya, Büyük Limitrof'la dünyanın geri kalanından ayrılan bir ada ve ayrı bir medeniyettir. Ancak günümüz Rus dış politikasının Vladimir Putin'le birlikte Avrasyacılık yaklaşımını benimsediği söylenebilir. Bu kapsamda eser, "Vladimir Putin Dönemiyle Başlayan Rus Dış Politikasında Avrasyacılık Yaklaşımı" başlığı altında Putin yönetiminde Rusya'nın ilgisinin arttığı eski Sovyet coğrafyasına yönelik politikaları küresel güç kaymasının etkisini de dikkate alarak irdelenmiştir. Bu noktada yazar, küresel güç merkezinin Asya'ya kaymasını dikkate alarak Moskova'nın küresel ekonomideki stratejik çıkarlarını analiz etmiştir.

Dünya siyasetinin dönüşümüne tanık olduğumuz günümüz konjonktüründe küresel aktörlerin odağının Avrasya'ya kaymasıyla birlikte giderek önemi artan Rusya'nın dış politikasının değerlendirilmesi nedeniyle eser son derece mühim bir çalışma olarak literatüre katkı sağlamaktadır.

"Bölgesel Platformlarda Rus Dış Politikası" başlıklı kitabın son bölümü ise 4 vektör üzerinden Rusya'nın güncel dış politikasını analiz etmektedir. Bu kapsamda tarihi arka planda göz önüne alınarak Rusya'nın Doğu, Batı, Kuzey ve Güney vektöründeki ülkeler ve organizasyonlarla ilişkisi açıklanmaktadır. "Doğu Vektörü" başlığı altında yazar, Çin-Rusya ilişkilerini stratejik ortaklık kapsamında değerlendirmiş, Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ve Kuşak-Yol Projesi altında Orta Asya bölgelerinde iki ülkenin ekonomik ve askeri ortaklığını açıklamıştır.

Yeni Büyük Oyun'un oynandığı bu bölgede küresel bir güç olarak yükselen Çin'in Rusya'yla ilişkilerinin değerlendirilmesi, kitabı birçok akademisyen ve araştırmacı için önemli kılmaktadır. Doğu vektörü kapsamında Güney Asya ülkeleriyle ilişkiler de incelenmiş, Pakistan ve Hindistan'la kârlı diplomatik ilişkiler kurulduğu açıklanmıştır. Japonya-Rusya ilişkileri ve ASEAN ülkeleri de yine Doğu vektörü bağlamında incelenmiştir.

ERJADA PROGONATI, DÖRT VEKTÖRLÜ RUS DIŞ POLİTİKASI (2000-2020), BARIŞ KİTABEVİ, ANKARA 2021, 368 S.

“Batı Vektörü” başlığında ise ABD, Avrupa Birliği (AB), Balkanlar ve Baltık ülkelerinin yanı sıra Rus dış politikasının belirlenmesinde ana faktörlerden biri olan Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü de (NATO) incelenmiştir.

“Güney Vektörü” adlı başlıkta ise Moskova tarafından “yakın çevre” olarak adlandırılan Post-Sovyet coğrafya ve Rusya için stratejik bir öneme sahip Ortadoğu devletleri kaleme alınmıştır. Bu kapsamda son yıllarda uluslararası sistemin merkezinde yer alan Suriye İç Savaşı’nın kapsamlı olarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu da Moskova’nın Suriye politikasının anlaşılabilmesi açısından oldukça değerlidir. Türkiye-Rusya ilişkilerinde ise Türk Akım Projesi’ne ve enerji hatlarına odaklanması, eserin ikili ilişkileri göz önüne alırken mühim dinamikler etrafında bir analiz yaptığını ortaya koymaktadır.

Yazar, son olarak “Kuzey Vektörü” başlığı altında Yeni Soğuk Savaş’ın sıcak bölgesi olarak adlandırılan Kuzey Kutbu bölgesinin Rus dış politikasındaki yerini ele almıştır.

Günümüzde uluslararası sistemin tüm alanlarında hissedilen değişikliklerin yoğunluğu, çeşitliliği ve kapsamı göz önünde bulundurulduğunda, jeopolitik ve jeostratejik analizler yapmak oldukça zordur. İşte bu nedenle Progonati’nin eseri, alanla ilgilenen okuyucu için oldukça değerlidir. Çünkü eser, Rus dış politikasının incelemesini başarılı bir şekilde ortaya koymuştur. Bu da söz konusu kitabı mühim bir kaynak haline getirmiştir.